

ผลการใช้รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง*

เอี่ยมพร หลินเจริญ¹

(รับบทความ: 11 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 18 มิถุนายน 2562; ตอบรับบทความ: 7 สิงหาคม 2562)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคเหนือตอนล่าง 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการทำงานเครือข่ายความร่วมมือ แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้จากเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 5 เขต เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกหลักฐานร่องรอย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการทำงานเครือข่ายความร่วมมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการใช้รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการนำรูปแบบไปใช้เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายมีการสร้างและขยายเครือข่ายการบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และส่งผล ต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพของผู้บริหารและครู ผู้ปกครองเกิด ความศรัทธาและยอมรับในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบบูรณาการความร่วมมือ, ความเหลื่อมล้ำ, คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

* บทความวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2561

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, E-mail: aumpornli@nu.ac.th

The Effectiveness of Implementation of Integrated Collaborative Model to Reduce the Disparities of Education Quality and Standards in Educational Service Area in the Lower North Region *

Aumporn Lincharoen¹

(Received: April 11, 2019; Revised: June 18, 2019; Accepted: August 7, 2019)

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the effect of the implementation of the integrated collaboration model to reduce the disparities of education quality and standards of the 5 offices of Educational Service Areas in the Lower North region. 2) to investigate the satisfaction of the stakeholders toward the collaboration network working group. The data sources were supported by the directors of the Educational Service Areas, supervisors and school administrators. The research data was collected by questionnaires, evidence checklists, interviews and focus group discussions. The quantitative data was analyzed by mean standard deviation and percentage, qualitative data was analyzed by content analysis and narrative.

The research results revealed that

1) The offices of Educational Service Areas and schools utilizing the integrated collaboration model had create and expand the integrated collaboration networks to reduce disparities of education quality and standards. In addition, they had systematically developed their performance as well as the implementation of the model. The results suggested that the model helped the schools to improve their education quality, to raise achievement and provided the school administrators and the teachers with better understanding in the quality assurance system. The parents had faith and accepted the school quality.

2) The stakeholders were highly satisfied with the overall and each part of the collaboration network working group.

Keywords: Integrated Collaboration Model, Disparities, Education Quality and Standards

* Research Article from Faculty of Education, Naresuan University, 2018

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: aumpornli@nu.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเป็นปัญหาที่รัฐต้องดำเนินแก้ไขทั้งนี้เป็นเพราะความเหลื่อมล้ำย่อม สร้างความไม่เท่าเทียมหรือไม่เป็นธรรม ในเรื่อง การจัดการศึกษาให้กับทุกคน ประเทศหลายประเทศต่างมีการกำหนดนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำมา ช่วยแก้ไขปัญหให้กับประเทศเช่น สหรัฐอเมริกาได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และอิสรภาพ สำหรับในประเทศไทยนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มีการ กำหนด นโยบายดำเนินการ ในการขับเคลื่อน ดำเนินงานเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพ ชีวิต ให้กับประชาชน อย่างต่อเนื่องภายใต้การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน ในสังกัดและ หน่วยงาน ภายนอกโดยมีการดำเนินงานในระดับพื้นที่ เพื่อร่วมดำเนินการภายใต้ 4 กลยุทธ์ คือ 1) ขยาย โอกาสการเข้าถึงบริการ การศึกษาที่มีคุณภาพเสมอภาคและยุติธรรม 2) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุก ระดับทุกกลุ่มและทุกประเภท 3) พัฒนาระบบ การพัฒนา ครู และบุคลากรทางการศึกษา 4) พัฒนาระบบ การสนับสนุน การจัดการศึกษา และ 3 มาตรการ คือ การประกันโอกาส ประกันคุณภาพ และประกัน ประสิทธิภาพ (เอกรัฐ พิมพ์ไทย, 2548)

ในส่วนของ "การประกันคุณภาพการศึกษา" การประกันคุณภาพการศึกษาที่สร้างความเชื่อมั่น ในคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและการยอมรับจากสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ อย่างมีคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาผ่านการประเมินและได้รับการรับรองคุณภาพจากการสำนักงาน รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แต่ทั้งนี้ ผลจากการประเมินคุณภาพ มาตรฐานภายนอก ในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ได้พบว่า ในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 225 เขต นั้น มีอยู่ 45 เขต ที่เป็นเขตพื้นที่ที่มี สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จาก สมศ. ทั้งรอบสองและรอบสาม จำนวน 10 แห่ง ขึ้นไป และ/หรือมีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา รอบสาม จำนวน ตั้งแต่ 75 แห่ง ขึ้นไป โดยเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 45 เขตพื้นที่การศึกษานั้น กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560: 1)

จากสภาวะการดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐานตระหนักถึงปัญหาในด้าน คุณภาพการศึกษา ซึ่งการที่มีเขตพื้นที่การศึกษาหลายแห่งมีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรอง คุณภาพการศึกษาเป็นจำนวนมากเช่นนี้ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันหรือ ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาที่ สพร. ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ดังนั้น สำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น หน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด จึงได้

ร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวรดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยรูปแบบนี้เป็นการนำแนวคิดบูรณาการความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ได้แก่ หน่วยงานจากส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้แทนองค์กรคณะบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับจากเขตพื้นที่การศึกษาและมีจิตอาสา รวมตัวกันในรูปของคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือ ช่วยเหลือกำกับติดตามการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561: 1) ซึ่ง รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาฯ ที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ มีหลักการแนวคิดหลักที่สำคัญของรูปแบบ คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การบริหารจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ 3) การเสริมพลัง 4) ความรับผิดชอบและพร้อมรับการตรวจสอบ 5) การจัดการสารสนเทศ โดยมีกระบวนการความร่วมมือเป็นหลักการแนวคิดแกนกลางของรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาด้านยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 3) เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนรับผิดชอบในการติดตามผลการนำรูปแบบไปใช้ในภูมิภาคเหนือล่างซึ่งมีเขตพื้นที่เข้าร่วมโครงการอยู่จำนวน 5 เขตพื้นที่และสถานศึกษาในสังกัดอีก 138 แห่ง จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาว่าผลการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาในสังกัดและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหรือไม่ อย่างไร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือในระดับใดและจัดทำรายงานการวิจัยขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาฯ ไปใช้ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคเหนือตอนล่างที่เป็นเขตพื้นที่ที่มีสถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จาก สมศ. ทั้งรอบสองและรอบสาม จำนวน 10 แห่ง ขึ้นไป และ/หรือมีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

รอบสาม จำนวน ตั้งแต่ 75 แห่ง ขึ้นไป จำนวน 5 เขตพื้นที่ ซึ่งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร และ พิจิตร

2. ผลการนำรูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาฯ ไปใช้ ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษา ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ 1) ผลการ สร้างหรือขยายเครือข่ายการบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 3) ผลการยกระดับ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ มุ่งศึกษาความพึงพอใจต่อ คุณสมบัติของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ และการดำเนินงานของ คณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาฯ ที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและแนวคิด พื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วยหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การบริหารจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ 3) การเสริมพลัง 4) ความรับผิดชอบและพร้อมรับการตรวจสอบ 5) การจัดการสารสนเทศ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือเป็นหลักการแนวคิดแกนกลางของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับเขต พื้นที่การศึกษา 2) เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาด้านยกระดับคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา 3) เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนการทำงาน ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) แต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายความ ร่วมมือระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) วิเคราะห์สถานภาพการบริหารจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและ มาตรฐานการศึกษา 3) กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา 4) จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการบูรณาการความร่วมมือระดับเขตพื้นที่การศึกษา 5) ดำเนินการตามแผน 6) กำกับติดตามประเมินผลและนิเทศ 7) ประเมินผลสรุป 8) ยกย่องเชิดชูเกียรติ สร้างขวัญกำลังใจ 9) สรุปรายงานและเผยแพร่ องค์ประกอบที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ/ การวัดและ ประเมินผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 3 ด้านหลัก คือ 1) การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษา 3) การ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 5 เขต ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีสถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จาก สมศ. ทั้งรอบสองและรอบสามจำนวน 10 แห่ง ขึ้นไป และ/หรือมีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา รอบสามจำนวน ตั้งแต่ 75 แห่ง ขึ้นไป ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ศึกษาานิเทศก์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารของสถานศึกษาเป้าหมาย สถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย รวมจำนวนทั้งสิ้น 138 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบบันทึกหลักฐาน เอกสาร/ ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และมีส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับการกรอกรายละเอียดของข้อมูลและข้อสังเกตเพิ่มเติม โดยมีประเด็นในการบันทึกหลักฐานร่องรอย ได้แก่ การมีแผนกลยุทธ์/ แผนปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือ จำนวนของคณะบุคคลที่มีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายความร่วมมือระดับเขตพื้นที่ และหลักฐานร่องรอยของการนำไปปฏิบัติจริง

2. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มและแบบสอบถามปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถาม เกี่ยวกับกิจกรรมความร่วมมือของเครือข่าย บทบาทของสมาชิกในเครือข่าย การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานด้านการยกระดับของเขตพื้นที่ฯ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานด้านการยกระดับของเขตพื้นที่ฯ การได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง และชุมชน และผลการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมาย และ ศึกษาานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานด้านการยกระดับคุณภาพของเขตพื้นที่ฯ และผลการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ และการดำเนินงานของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. คณะทำงานที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วย ศิษยานิเทศก์ นักวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร รวม จำนวน 30 คน ร่วมประชุมเพื่อสร้างข้อคำถาม และจัดพิมพ์เครื่องมือ และกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บข้อมูลที่จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 21 – 26 สิงหาคม 2560

2. คณะทำงานทั้ง 30 คน ร่วมกันตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยร่วมกันตรวจสอบและพิจารณาปรับแก้สำนวนภาษาที่ใช้ในแต่ละข้อคำถาม/ประเด็น ของเครื่องมือแต่ละชุด

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เก็บข้อมูลกับเขตพื้นที่การศึกษา 3 เขต ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 สำนักงานการประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 และ สำนักงานการประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้เครื่องมือมาวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพที่เกี่ยวข้องในด้านความเป็นปรนัยของภาษาของแบบสัมภาษณ์และประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มและปรับแก้ข้อบกพร่องในการใช้ที่พบจากการทดลองใช้เครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูล ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.96

5. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์รวมทั้งคำอธิบายการใช้เครื่องมือ และแบบฟอร์มวิธีการเก็บข้อมูลแต่ละชุด เพื่อนำไปใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการโดยนำรูปแบบฯ ไปใช้ในช่วงปีการศึกษา 2560 เป็นเวลาในเดือน 6 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2560 ถึง เดือนมีนาคม 2561 โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับศิษยานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเริ่มจากการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการนำรูปแบบไปใช้และการปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบ โดยมีเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบฯ ประกอบ หลังจากนั้น ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อกำกับติดตามและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมของรูปแบบในเขตพื้นที่และสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยมีการลงพื้นที่ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจาก สพฐ. จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ในเดือน มกราคม และครั้งที่ 2 ในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ซึ่งในระหว่างการลงพื้นที่ ผู้วิจัยและคณะทำงานเก็บรวบรวมหลักฐานการดำเนินงาน และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานจากตัวแทนผู้บริหาร และคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาค้นหาด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อ คณะทำงานเครือข่าย จากผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้งหมด โดยขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 126 ฉบับ จากศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 138 แห่ง ถือเป็นร้อยละ 91.30

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงาน เครือข่ายความร่วมมือ ฯ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาจากจำนวนของสถานศึกษาที่มีพัฒนาการของ คะแนนโอเน็ต โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ
3. วิเคราะห์จากข้อมูลการศึกษาหลักฐานร่องรอย การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามปลายปิด ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

จากนำรูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาฯ ไปใช้ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการใช้รูปแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคเหนือตอนล่าง ได้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ดังนี้
 - 1.1 ผลการสร้างหรือขยายเครือข่ายการบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้าน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป้าหมายทั้ง 5 เขต มีเครือข่ายของ แต่ละเขตพื้นที่ที่มีทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการ ซึ่งเป็น เครือข่ายที่ทางเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งขึ้น ตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย เครือข่ายที่เป็นทางการ มี 3 ระดับ ได้แก่ เครือข่ายระดับเขตพื้นที่ ระดับกลุ่มสถานศึกษา และ ระดับสถานศึกษา และเครือข่ายที่ไม่เป็น ทางการ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่ได้มีการแต่งตั้งจากทางเขตพื้นที่ ได้แก่ สมาคมผู้ประกอบการ สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ และ เครือข่ายระหว่าง สถานศึกษาข้างเคียง หรือโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง โดยเครือข่ายเหล่านี้ได้ร่วมมือทั้งในด้านการสนับสนุน ทุนและงบประมาณในการจัดการศึกษา และการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่ว่า

“โรงเรียนได้รับความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างดี จากผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน หน่วยงาน/องค์กร ในท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดตั้งกองทุนที่ช่วยน้องในการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน และ- สนับสนุนแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น”

“มีการแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายช่วยเหลือโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินจาก สมศ. โดยการจัดตั้งโรงเรียนคู่ขนานเป็นที่เลี้ยงดูดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลือกัน และเมื่อทาง สพฐ. ได้จัดสรรงบประมาณ มาให้ได้มีส่วนช่วยทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเครือข่าย มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมมากขึ้น เราได้ทำโครงการที่เราอยากจะทำ ”

1.2 ผลการพัฒนาระบบการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาด้านการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัด พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ได้มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ และมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองผลการประเมินอย่างชัดเจน มีแผนกลยุทธ์เฉพาะเพื่อการยกระดับคุณภาพ เร่งรัดการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บริหารจัดการและการปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นหลัก และเกิดกระบวนการทำงานที่เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร และภายนอกองค์กร มีการลงพื้นที่ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือและกำกับติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ในส่วนของสถานศึกษา ยังพบว่า สถานศึกษามีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ กำหนด เป้าหมายชัดเจน ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างชัดเจน ลดจำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ซ้ำซ้อน และทำให้ภาระงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาลดน้อยลง การดำเนินการดังกล่าวส่งผลได้อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดแคลนบุคลากร ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่ว่า

“สพฐ. ได้มีการส่งผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาให้คำแนะนำที่สำนักงานเขตพื้นที่ และให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ตามปัญหาของแต่ละ โรงเรียนทำให้โรงเรียนเข้าใจแนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนมากขึ้นเยอะมาก โดยเฉพาะการวิเคราะห์คะแนน โอนิ์คของนักเรียนว่าจะทำอย่างไรให้คะแนนของนักเรียนเพิ่มขึ้น ”

“ดูเหมือนจะทำให้การทำงานมันเป็นระบบมากขึ้น เราให้ความสำคัญกับแผนกลยุทธ์ และการดำเนินการตามแผน การกำกับติดตามและประเมินผล รวมทั้งการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ ซึ่งเมื่อก่อนเราก็ทำ แต่มันเหมือนทำไม่ครบ ไม่ได้ทำอย่างจริงจัง”

1.3 ผลการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ผลการศึกษาการดำเนินการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในปีการศึกษา 2560 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาในภูมิภาคเหนือตอนล่างมีจำนวนสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายที่มีคะแนนโอเน็ต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2560 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 25.00 – 41.66 ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายมีคะแนนโอเน็ตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 50.00 แต่ทั้งนี้ยังมีเขตพื้นที่การศึกษา 1 เขต ที่สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายไม่มีพัฒนาการของคะแนนโอเน็ตเลย นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนโอเน็ต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ระหว่างปีการศึกษา 2559 กับ 2560 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ที่มีจำนวนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยโอเน็ตค่าเฉลี่ยของคะแนนโอเน็ตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับประเทศ เพิ่มขึ้นมีเพียง 2 เขต คือเขตพื้นที่ 2 และเขตพื้นที่ 5 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยโอเน็ตค่าเฉลี่ยของคะแนน โอเน็ต สูงกว่าระดับประเทศ เพิ่มขึ้นมีเพียง 1 เขต คือ เขตพื้นที่ 4

ทั้งนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สนับสนุนว่า การดำเนินโครงการ บูรณาการความร่วมมือฯ ได้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของทั้งทางตรงและทางอ้อม ในด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพให้กับผู้บริหาร และครู ผู้ปกครองเกิดความศรัทธาและยอมรับในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังข้อความที่ว่า

“ครูมีความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพ และทำงานเป็นระบบมากขึ้น สามารถตอบคำถาม ผู้ปกครองได้ดีขึ้น เพราะผู้ปกครองบางคนสนใจเรื่องคุณภาพของ โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากขึ้น”

2. ผลการศึกษาคความพึงพอใจต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อคณะทำงานเครือข่ายในภาพรวมในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านคุณสมบัติของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ และ ด้านการดำเนินงานของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในด้านคุณสมบัติของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร และ มีความรู้และความสามารถเพียงพอต่อการให้คำแนะนำ ส่วนการดำเนินงานของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือฯ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การกำกับติดตามเป็นการกระตุ้นการดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบสำคัญที่นำมาสู่ประเด็นการอภิปรายได้ ดังนี้

1. จากผลทดลองใช้รูปแบบ ที่พบว่า การดำเนินงานตามขั้นตอนของรูปแบบฯ นี้สามารถไปสู่การสร้างหรือขยายเครือข่ายการบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยพบว่าเครือข่ายระดับกลุ่มสถานศึกษา นับเป็นเครือข่ายที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาค้นคว้านี้ สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างความร่วมมือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับข้อสรุปของ กนกอร สมปราชญ์ และคณะ (2548) ที่กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

นอกจากนี้จากผลการศึกษาที่พบว่าทั้งเขตพื้นที่และสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการทำงานด้านการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในแง่ของความเป็นระบบ และมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพอย่างชัดเจน เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่ดี บริหารจัดการและการปฏิบัติงาน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นหลัก และนำสารสนเทศไปใช้สำหรับการตัดสินใจแก้ปัญหา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการนำผลการทดสอบระดับชาติไปใช้ ซึ่งการพัฒนากระบวนการทำงานนี้เป็นไปตามแนวคิดของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Clutterbuck and Kernaghan, 1994) ที่ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์การ โดยกระบวนการ เสริมสร้างพลังอำนาจที่สำคัญของเครือข่าย ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การมอบหมายอำนาจหน้าที่ การให้อิสระในการทำงาน การเสริมสร้างความรู้และทักษะความสามารถ การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น การจัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างความไว้วางใจ และการยอมรับในผลการปฏิบัติงาน อีกทั้งการดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนของรูปแบบฯ ยังก่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร และภายนอกองค์กร การปฏิบัติภารกิจที่จริงเพื่อกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสะท้อนผล และให้คำแนะนำอย่างกัลยาณมิตร การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างความตระหนัก ถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เขตพื้นที่และสถานศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงาน ซึ่งกลยุทธ์การทำงานนี้เป็นไปตามหลักการและแนวคิดพื้นฐาน 5 ของรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือ ฯ ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ได้ อันได้แก่ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การบริหารจัดการ โดยยึดวัตถุประสงค์ 3) การเสริมพลัง 4) ความรับผิดชอบและพร้อมรับการตรวจสอบ 5) การจัดการ

สารสนเทศ ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักทวรรณ นิลแก้วบรรณวิทย์ (2559) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำแนวคิดเกี่ยวกับเสริมสร้างพลังมาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย เทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) คุณลักษณะที่ดีของสมาชิกและผู้นำเครือข่ายและการปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล ผลการใช้รูปแบบ พบว่ามีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในส่วนของผลการศึกษาผลการยกระดับผลสัมฤทธิ์นั้น พบว่า ยังเห็นผลในเชิงปริมาณของพัฒนาการของคะแนนโอเน็ตได้ไม่ชัดเจน โดยถึงแม้ว่าในปี 2560 อัตราส่วนของสถานศึกษาที่มีพัฒนาการของคะแนนโอเน็ตจะสูงขึ้น แต่คะแนนโอเน็ตของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ก็ยังมีแนวโน้มลดลงจาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำคะแนนโอเน็ตแต่ละปีมาเปรียบเทียบกันเพื่อพัฒนาการนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักของการวัดผล เพราะเป็นการสอบที่ใช้ข้อสอบคนละฉบับ ผู้สอบต่างกลุ่ม และต่างเวลา กัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า การที่คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในแต่ละเขตพื้นที่เป้าหมายและสถานศึกษาในเขตพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ลดลงหรือเพิ่มขึ้นนั้น เป็นเพราะคุณภาพของผู้เรียนของเขตพื้นที่และสถานศึกษาลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้อย่างแท้จริง ซึ่งหากจะนำประเด็นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของคะแนนโอเน็ตมาเปรียบเทียบกันให้มีความน่าเชื่อถือตามหลักการวัดผล ควรใช้วิธีการปรับเทียบคะแนน (Equating method) เพื่อให้คะแนนโอเน็ตแต่ละปีสามารถเปรียบเทียบกันได้ (Kolen and Brennan, 2014)

2. จากผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือที่พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อคณะทำงานเครือข่ายในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณสมบัติของคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือในงานวิจัยนี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างดีแล้ว มีความเป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินการยกระดับคุณภาพได้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้กระบวนการดำเนินงานตามกิจกรรมของรูปแบบ ยังช่วยการกำกับติดตามและกระตุ้นการดำเนินงานของสถานศึกษาทำให้สถานศึกษาเกิดความตื่นตัว ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการเสริมพลังอำนาจ ตามแนวคิดของบริดจิง (Breeding, 2008) ที่กล่าวถึงการเสริมพลังว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ช่วยให้นุคลากรมั่นใจในการทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคลากรจะช่วยทำให้เกิดเครือข่ายที่ดีในการทำงาน และยังสอดคล้องกับ แนวคิดของแลชลีย์ (Lashley, 2001) ได้กล่าวถึงการ

เสริมพลังว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนามีศักยภาพเพิ่มขึ้น และได้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย พันธกิจของการปฏิบัติงาน

จุดเด่นที่ของรูปแบบนี้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน และช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา คือ การส่งเสริมให้เกิดการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา และผลการทดสอบระดับชาติ และเป็นการสร้างความตระหนัก และการเห็นความสำคัญของการทดสอบทางการศึกษา และส่งเสริมให้นำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน อย่างไรก็ตามในการศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพและการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในงานวิจัยนี้ดูเหมือนจะยังขาดข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้เนื่องมาจากในระหว่างดำเนินการวิจัยนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพสถานศึกษาในรอบที่ 4 ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่จะสะท้อนให้เห็นว่าภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบนี้แล้วจะสามารถทำให้สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายสามารถพัฒนาจนได้รับการรับรองคุณภาพเพิ่มขึ้นหรือไม่และสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ทั้งนี้จากคำตอบที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายโดยเฉพาะผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย และคณะทำงานในกลุ่มสถานศึกษาเครือข่าย ทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า กลยุทธ์การบูรณาการความร่วมมือ ที่มีขั้นตอนการดำเนินการตามรูปแบบนี้ เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษที่สามารถใช้เป็นเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นระบบ และสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนการศึกษาให้มาร่วมแรงร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการขยายผลการบูรณาการความร่วมมือ ที่ส่งเสริมนโยบายด้านการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วย เพราะการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นพื้นฐานสำคัญของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพอย่างแท้จริง
2. ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา เพื่อให้เห็นกลไกการทำงานในระดับสถานศึกษาที่เป็นองค์ความรู้และสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์ และคณะ. (2548). *ความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- ธนา ประมุขกุล. (2547). *บทความปริทัศน์*. ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6. สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย. (2559). *รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ของสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560). *เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ การสังเคราะห์รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา*. วันที่ 13-17 กรกฎาคม 2560.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2558) การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 28(1): 27-47.
- เอกรัฐ พิมพ์ไทย. (2548). *ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ : การวิเคราะห์แยกกระตือรือร้นความไม่เสมอภาคและแนวโน้ม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Breeding, R.R. (2008). Empowerment as a function of contextual self-understanding. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 51(2): 96-106.
- Clutterbuck, D., & Kernaghan, S. (1994). *The power of empowerment*. London: Kogan Page Limited.
- Graham, J., & Wright, J.A. (1999). What does interprofessional collaboration mean to Professionals working with pupils physical disabilities? *British Journal of Special Education*, 22(1).
- Kolen, M.J and Brennan, R.J. (2014). *Test equating, scale and linking : Methods and practices*. New York: Springer-Verlag.
- Lashley, C. (2001). *Empowerment: HR strategies for service excellence*. Oxford: Elsevier Butterworth Heinemann.
